

Tanítási tervezet

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 2024.12.12. 10:45–11:30

Iskola, osztály: 8.T osztály

Iskola neve és címe: Budapest II. Kerületi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium, 1024 Budapest, Keleti Károly u. 37.

Tanít: Golenya Soma

Témakör megnevezése: Afrika földrajza

Tanítási egység (téma) címe: Egy tipikus ország Fekete-Afrikában – Nigéria

Az óra (jellemző) típusa: új ismereteket szerző óra

2. Tantervi követelmények

2.1. A tanítási óra oktatási céljai: Nigéria mint tipikus fekete-afrikai ország megismerése, az országon belüli különbségek és a gyorsan növekedő népesség problémáinak megértése, ok-okozati összefüggések keresése az elsivatagosodás, a mezőgazdasági termelés és a vízhiány között. Az előző órán tanult tágabb fekete-afrikai problémák felnagyítása, megértése egy bizonyos országon belül.

2.2. A tanítási óra képzési, fejlesztési céljai: Atlaszhasználat fejlesztése, a klímaváltozás által okozott problémák hangsúlyozása

2.3. A tanítási óra nevelési céljai: Az egyéni kritikai ábraelemzés és internetes adatkeresés fejlesztése, a szövegértés fejlesztése szövegelemzéssel, az afrikai népesség mindennapi kihívásainak megértése

2.4. Oktatási követelmények:

a. Fogalmak:

- új: Nigéria, népességrobbanás
- megerősítendő: Száhel-öv, Csád-tó, Szahara, forró övezet, gazdasági szerkezet, túllegeltetés

b. Folyamatok:

- új: népességrobbanás
- megerősítendő: elsivatagosodás, tavak kiszáradása, élelmezési válság

c. Összefüggések:

- új: az európai gyarmatosítás földrajzi hagyatéka Afrikában, népességrobbanás és szegénység
- megerősítendő: mezőgazdaság és elsivatagosodás, tavak elöntözése, etnikai és vallási konfliktusok

d. Megfigyelések, vizsgálatok, kísérletek: népesedési adatok vizsgálata, következtetések levonása

e. Fejlesztendő készségek, kompetenciák (mit, mivel?): ábraelemzés (adatgyűjtéssel), szövegelemzés (szövegrészlet értelmezésével), írásbeli kifejezőképesség (írásbeli válaszadással), együttműködési készség (páros munkával), beszédkészség (szóbeli válaszadással); digitális kompetenciák (internetes adatgyűjtéssel), tanulási kompetenciák (szövegelemzéssel), személyes és társas kompetenciák (egyéni és páros munkával), kulturális tudatosság (globális problémák, különböző kultúrák megismerése)

f. Főbb tanulói tevékenységek: egyéni munka (adatgyűjtés, ábraelemzés, ismétlés), páros munka (szövegértelmezés)

3. Szemléltető és munkaeszközök

Prezentáció, földrajzi atlasz, mobiltelefonok.

4. Felhasznált irodalom

Földrajz kerettanterv 2020, Földrajz 7–8 tankönyv, Neumann Viktor: Földrajz érettségi 2. – Regionális földrajz. Klett, 2024., dr. Makádi Mariann: A földrajztanítás módszertani alapjai. ELTE TTK FFI Földrajz

szakmódszertani csoport, Budapest, 2020

5. Mellékletek jegyzéke: 1. Cikkrészlet a Csád-tóról

Az óra részletes felépítése

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Munkaforma	Eszköz
2 perc	Jelentés, adminisztráció, óra eleji teendők	–	–	–	–
7 perc	Ismétlés Ismétlő kérdések Kahoot felületen keresztül a korábbi órákon tanult ismeretekből.	előzetes ismeretek felidézése, figyelem felkeltése	kvíz	egyéni munka	laptop, mobiltelefonok
5 perc	Új ismeretanyag bevezetése: Nigéria elhelyezkedése a kontinensen, szomszédos nagytájak és vizek, földrajzi jellemzők, városok (Szahara, Atlanti-óceán, Guineai-öböl, Niger folyó, Csád-tó, a forró övezet érintett éghajlatai, szavannák, Száhel-öv, Lagos és Abuja) Az érintett tájakat irányított kérdéseken keresztül követik a diákok az atlaszban. Ehhez a táblára felrajzolt körvonalas Afrika térképet használom, melyen a bejelölt tájakat/folyókat folyamatában követik az atlaszban a diákok.	előzetes ismeretek felidézése, ismeretek alkalmazása	tanári magyarázat, kérdésfeltevés, szemléltetés	frontális osztálymunka	laptop, prezentáció, atlasz, táblai rajz
5 perc	Nigéria népessége – egyéni kutatómunka A tanulók egyéni feladata a nigériai népesedési adatok kikeresése a worldometer.com valós idejű adatsoraiból. Négy kérdésre kell választ találniuk: Hányadik a világsorrendben? Hány fő Nigéria lakossága? Jelenleg csökken, stagnál, vagy növekszik-e? Mekkora arányban változott az 1960-as adathoz képest napjainkra? A kérdéseket a füzetbe a válaszaikkal együtt leírják, majd közös megbeszélés következik; a helyes válaszok szerepelnek a diasorban, így könnyen ellenőrzi mindenki a saját munkáját.	következtetések levonása, új ismeretek elsajátítása	vizsgálódás, ábraelemzés	egyéni munka	mobiltelefonok
5 perc	Nigéria népessége Nigéria vallásai és etnikai képe, nyelvi sokszínűség, fiatalodó népesség.	fogalomalkotás, új ismeretek elsajátítása	tanári előadás, magyarázat, kérdve kifejtés	frontális osztálymunka	laptop, prezentáció

	Mely korszak lenyomata tükröződik a keresztény lakosság nagy arányában? Milyen problémákhoz vezethet az etnikai és vallási kevertség?				
3 perc	Nigéria gyarmati múltja A gyarmati múlt következményei, angol nyelvhasználat, kereszténység terjedése, gyarmati határok meghúzása.	előzetes ismeretek felidézése, új ismeretek elsajátítása	tanári előadás, magyarázat	frontális osztálymunka	laptop, prezentáció
5 perc	Nigéria gazdasági sajátosságai Lassú ipari fejlődés, mezőgazdaság körülményei – erdőirtás, vízhiány, elsvatagosodás	fogalomalkotás, előzetes ismeretek felidézése, új ismeretek elsajátítása	tanári előadás, magyarázat	frontális osztálymunka	laptop, prezentáció
10 perc	A Száhel-öv egyik kihívása: a Csád-tó kiszáradása, szövegértelmezés A tanulók számára kivetíték egy rövid cikkrészletet a Csád-tó problémáiról, ehhez kérdéseket kapnak, melyeket párban kell megválaszolniuk. Fontos, hogy a kérdések és a válaszok mindenki füzetében szerepeljenek. A kérdések a következők: Melyek a kiszáradás okai? Mekkora a vízfelület csökkenésének mértéke? Milyen következményekkel járhat a kiszáradás? (Írj legalább 2 példát!)	következtetések levonása, figyelemfelkeltés, ismeretek alkalmazása	szövegelemzés	páros munka	laptop, prezentáció
3 perc	A páros feladat közös megbeszélése A párok felszólítással beszámolnak egy-egy válaszukról, minél több párost megszólítva, mert többféle válasz és megfogalmazás lehetséges.	ellenőrzés	válaszok közös megbeszélése	frontális osztálymunka	–

Szövegrészlet a Csád-tó kiszáradásáról (forrás: Horváth Norbert. *A Csád-tó. Afrika Tanulmányok II. évfolyam, 3. szám.* [Link.](#))

A Csád vízfelülete a hatvanas évek óta jelentősen és tendenciózusan csökken, az akkori vízzel borított – a Kaszpi-tengerhez hasonló nagyságú – terület a mainak tizenhétszerese volt. [...] A hatvanas évek óta megfigyelt jelentős mértékű kiszáradás nem természetes úton történik, nyilvánvaló emberi tevékenység következménye, amelynek két fő irányát különítik el kutatók. Az egyik tényező a közvetlen beavatkozás, vagyis a már említett vízgyűjtő bázisok, maga a tó, illetve a jelentősebb vízgyűjtő folyók mértéktelen kihasználása olyan, elsősorban a vízellátás és öntözés céljából létrejött, fenntarthatatlan vízgazdálkodási projektek kapcsán, mint például a SCIP (South Chad Irrigation Project) öntözőrendszerének kiépítése Nigériában. A kiszáradt mederrészekben eleinte természetes zöldségvényzet alakult ki, ezeket azonban sok helyütt átalakították mezőgazdasági területekké. A természeti környezet megcsonkítása összefüggésben áll a régió országainak gazdasági-társadalmi fejletlenségével: a bokorégetések és az erdőirtás, a növénykultúra mesterséges átformálása, valamint az újabb és újabb mezőgazdasági területek létesítése. [...] A másik, az előzővel szoros kapcsolatban álló ok korunk talán legnagyobb, emberiséget fenyegető tényezője, a globális éghajlatváltozás, illetve annak közvetett hatásai a tó ökoszisztémájára. Az elsivatagosodás egyre nagyobb mértékben befolyásolja az afrikai kontinens ökoszisztémáját, és ez a Csád-tó kapcsán kiváltképp megfigyelhető jelenség. [...] A vízmennyiség folyamatos apadása a medencéből kilátástalan helyzetet teremt a jelentős, többek között 372 madárfaj és 170 halfaj által gazdagított ökoszisztéma jövőjére nézve. [...] A Szahara közelében található természeti erőforrások sokkal magasabb értékkel bírnak, mint mi, európaiak gondolnánk. A különböző etnikai csoportok, valamint a mezőgazdaságból élő gazdák által szervezett fegyveres osztagok közti összecsapások mára már aggasztó helyzetet mutatnak.